

NOTAS.

Desiniri : decidirse.

Illo : la batalla de Farsalia.

Ipso : César.

Ipsum vinci : el ser vencidos.

Pharnacem: hijo de Mitidrates rey del Ponto, a quien venció César luego que le dió la batalla: la cual refiriendo él mismo, dijo: veni, vidi, vici.

LIBRO VIII.

De las cartas de diferentes asuntos.

CARTA PRIMERA.*ARGUMENTO.*

Alaba á Trebacio, porque ya tiene constancia en mantenerse con César: pídele le envie noticias de la guerra gálica; y le zumba porque le escribió en borrador por miseria.

M. T. C. Trebatio S. D.

Accepi à te aliquot epistolas uno tempore, quas tu diversis temporibus dederas; in quibus me cetera delectarunt: significabant enim, te istam militiam jam firmo animo ferre, et esse fortē virum, et constantem. Quae ego paulisper in te ita desideravi, non imbecillitate animi tui, sed magis ut desiderio nostri te as-

libro octavo.

91

tuare putarem. Quare perge, ut cœpisti: forti animo istam tolera militiam. Multa, mihi crede, assequere. Ego enim renovabo commendationem, sed tempore. Sic habeto, non tibi majori esse curæ, ut iste tuus à me discessus fructuosissimus tibi sit, quam mihi. Itaque, quando vestræ cautiones infirmæ sunt, græculam tibi misi cautionem chirographi mei. Tu me velim de ratione gallici belli certiore facias. Ego enim ignavissimo cuique maximam fidem habeo. Sed, ut ad epistolas tuas redeam, cetera bellè, illud miror. Quis solet eodem exemplo plures dare, qui sua manu scribit? Nam, quod in palimpsesto, laudo euidem parsimoniam; sed miror quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quam hæc exscribere: nisi forte tuas formulas. Non enim puto te meas epistolas delere, ut reponas tuas. An hoc significas, nihil fieri? frigere te? ne chartam quidem tibi suppeditare? jam ista tua culpa est, qui verecundiam tecum extuleris, et non hic nobiscum reliqueris. Ego te Balbo, cum ad vos proficiatur, more romano commendabo. Tu, si intervallum longius erit mearum litterarum, nesis admiratus. Eram enim absfuturus mense aprilii. Has litteras scripsi in Pomptino, cum ad villam M. Æmilii Philemonis divertissem: ex qua jam audieram fremitum clientium meorum; quos quidem tu mihi conciliasti. Nam Ulubris, honoris mei causa, vim maximam runculorum se commose constabat. Cura ut valeas, vi idus aprilis, de Pomptino.

Epistolam tuam, quam accepi ab L. Arruntio, concidi inocentem: nihil enim habebat, quod non vel in concione recte legi posset. Sed et Arruntius ita te mandasse ajebat, et tu adscripseras. Verum illud esto. Nihil te ad me postea scripsisse demiror, præsertim tam novis rebus. Vale. Lib. 7, ep. 18 laudatoria.

NOTAS.

Cetera : lo demas, fuera de haberme escrito muchas cartas, que eran copias unas de otras: como se ve mas abajo : sed ut ad, &c.

Æstuare : estabas en brasas.

Mei : de mi puño propio.

Ignavissimo : dice, que cree mas bien á los cobardes, y es porque, cuanto menos hacen, tanto mas libre tienen la atencion.

Palimpsesto : en pergamino ya escrito, y borrado.

Excribere : trasladar.

Ranunculorum : llama á la gente de aquel pais ranacuajos, por estar lleno de lagunas.

CARTA II.

ARGUMENTO.

Alaba á Dolabela por haber derribado la columna, que se habia levantado en honor de César.

M. T. C. C. Dolabelle consuli S. D.

Etsi contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, satisque ex ea magnam lætitiam, volup-

ta temque capiebam; tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conveni, convenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causa in hæc loca convenient; pretærea ex municipiis frequentes necesarii mei, quin omnes, cum te summis laudibus ad cœlum extulerunt, mihi continuò maximas gratias agant. Negant enim, se dubitare, quin tu meis præceptis, et consiliis obtemperans, præstantissimum te civem, et singularem consulem præbeas. Quibus, ego, quamquam verissimè possum respondere, te, quæ facias, tuo judicio, et tua sponte facere, nec cujusquam egere consilio; tamen neque planè assentior, ne imminuam tuam laudem, si omnis à meis consiliis profecta videatur, neque valde nego. Sum enim avidior etiam, quām satis est, gloriæ. Est tamen non alienum à dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni, regum regi, fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiundis Nestorem: mihi verò gliosum, te juvenem consulem florere laudibus, quasi alumnū disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar cum ad eum ægrotum Neapolim venissem, quamquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen ante quām me planè salutavit, oh! mi Cicero, inquit, gratulor tibi cum tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, jam salvi esse possemus. Dolabellæ verò tuo et gratulor, et gratias ago; quem quidem, post te con-

sulem, solum possumus verè consulem dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta: tum nihil magnificientius, nihil præclarus actum umquam, nihil reipublicæ salutarius. Atque haec una vox omnium est. A te autem pecto, ut me hanc quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ sinas cernere, meque aliquā ex parte in societatem tuarum laudum venire patiare. Quamquam, mi Dolabella, hæc enim jocatus sum, libentius omnes meas, si modò sunt aliqua mœlaudes, ad te transfuderim, quām aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti: tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil umquam in amore fuerit ardenter. Nihil est enim, mihi crede, virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi, ut scis, M. Brutum, propter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen idibus martiis tantum accesit ad amorem, ut mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi jam pridem cumulatum esse videbatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare quid est, quod ego te horter ut dignitati, et gloriæ servias? proponam tibi claros viros; quod facere solent, qui ortantur? neminem habeo clariorem, quām te ipsum. Te imitari oportet; tecum ipse certes. Nec licet quidem tibi jam tantis rebus gestis, non tui simi-

lem esse. Quod cum ita sit, hortatio non est necessaria; gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi, quod aut scio, an nemini, ut summa severitas animadversionis non modò non invidiosa, sed etiam popularis esset, et cum bonis omnibus, tum infirmo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuæ; sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenii, atque consilii. Legi enim concionem tuam: nihil illa sapientius. Ita pedentim, et gradatim tum accessus à te ad causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertisendi omnium concessu daret. Liberasti igitur et urbem periculo, et civitatem metu: neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum: quo facto intelligere debes, in te repositam esse rempublicam, tibique non modo tuendos, sed etiam ornandos esse illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero. Tu, quoniam rempublicam, nosque conservas, fac ut diligentissime te ipsum, mi Dolabella, custodias. Vale. Lib. 9, ep. 14 laudatoria.

NOTAS.

Loca: vayas.

Præbeas: te portes como, &c.

Aluminum: discípulo.

Multa: habló largamente.

Atque: y todos á una voz dicen lo mismo.

Cernere: partir contigo, ir á medias contigo.

Idibus : dia en que M. Bruto , y los otros conjurados mataron á César en el senado.

CARTA III.

ARGUMENTO.

Alaba á Bruto para mover á Casio á seguir su ejemplo.

M. T. C. Cassio S. D.

Hyemem credo adhuc prohibuisse , quomodo de te certum haberemus , quid ageres , maximè ubi esses. Loquebantur omnes tamen , credo , quod volebant , in Syria te esse , habere copias. Id autem eò facilius credebatur , quia simile vero videbatur. Brutus quidem noster egregiam laudem est consecutus. Res enim tantas gessit , tamque inopinatas , ut eae , cum per se gratae essent , tum gratiiores propter celeritatem. Quod si tu ea tenes , quæ putamus , magnis subsidiis fulta res publica est. A prima enim ora Græciæ usque ad Ægyptum , optimorum civium imperiis muniti , erimus , et copiis. Quamquam , nisi me fallebat , res sic se habebat , ut totius belli omne discrimen in D. Bruto possum videtur ; qui si , ut superabamus , eruisset Mutina , nihil belli reliquum fore videbatur. Parvis omnino jam copiis obsidebatur , quod magno præsidio Bononiam tenebat Antonius. Erat autem Claternæ noster Hirtius : ad Forum Cornelium Cæsar , uterque cum firme exercitu : magnasque Romæ Pansa copias ex

libro octavo.

97

delectu Italiæ comparat. Hyems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil , nisi consideratè , ut mihi crebris litteris significat , acturus videbatur. Præter Bononiam , Regium Lepidi , Param , totam Galliam tenebamus studiosissimam reipublicæ. Tous etiam clientes transpadanos mirificè conjunctos cum causa habebamus. Erat firmissimus senatus , exceptis consularibus : ex quibus unus L. Cæsar firmus est , et rectus. Servilii Sulpicii morte magnum præsidium amisisimus. Reliqui partim inertes , partim improbissimi nonnuli invident eorum laudi , quos in republiça probari vident. Populi vero romani , totiusque Italiæ mira consensio est. Hæc erant ferè quæ tibi nota esse vellem. Nunc autem opto , ut ab istis orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat. Vale. Lib. 12 , ep. 5.

NOTAS.

Obsidebatur : por M. Antonio.

Conjuctos : unidos á nuestro partido.

Consensio : union.

CARTA IV.

ARGUMENTO.

Dicelé á Valerio , que por qué no le ha de dar el gusto de llamarle jurisconsulto , como lo hace en el sobrescrito : lo que dicen de él los que vienen de donde está , y que dé la vuelta presto.

M. T. C. Lucio Valerio jurisconsulto S. D.

Cur enim tibi hoc non gratificer , nescio; præsertim cum his temporibus audacia pro sapien-

tia liceat uti. Lentulo nostro egi per litteras tuo nomine gratias diligenter. Sed tu velim desinas jam nostris litteris uti, et nos aliquando revisas: et ibi malis esse, ubi aliquo numero sis, quām istic, ubi solus sapere videare. Quamquam qui istic nunc veniunt, partim te superbum esse dicunt, quōd nihil respondeas; partim contumeliosum, quōd malē respondeas. Sed jam cupio tecum coram jocari. Quare fac, ut quamprimum venias: neque in Apuliam tuam accedas, ut possimus, salvum te venisse, gaudere. Nam illō si veneris, tamquam Ulysses, cognosces tuorum neminem. Vale. *Lib. 1, ep. 10 jocosa.*

CARTA V.

ARGUMENTO.

Chancéase con Trebacio con ocasión de haber escrito que estaba con César en el concepto de gran jurisconsulto. Dicele tambien que ha escrito á este nuevamente; recomendándole que le avise del efecto de su recomendacion, y que, no siguiéndosele grandes ventajas de mantenerse con César, se restituye á Roma.

M. T. C. Trebatio S. D.

Legi tuas litteras, ex quibus intellexi, te Cæsari nostro valde jurisconsultum videri. Est quōd gaudeas, te in ista loca venisse, ubi aliquid sapere viderere. Quid si in Britanniam quoquè profectus essem; profectò nemo in illa tanta insula peritior te fuisset. Verumtamen, rideamus licet; sum enim à te invitatus, subinvideo tibi, ultrò

te etiam arcessitum ab eo, ad quem ceteri, non propter ejus superbiam, sed propter occupationes, adspirare non possunt. Sed tu in ista epistola nihil mihi scripsisti de tuis rebus; quae meherculè mihi non minori curæ sunt, quām mee. Valde metuo, ne frigeas in hibernis. Quamobrè camino luculento utendum censeo. Item et Mucio, et Manilio placebat, præsertim qui sagis non abundares: quamquam vos nunc istic satis calere audio. Quo quidem nuntio valde meherculè de te timueram. Sed tu in re militari multò es cautor, quām in advocationibus, qui neque in oceano natare volueris, studiosissimus homo natandi: neque spectare essedarios, quem antea ne andabat quidem defraudare poteramus. Sed jam satis jocati sumus. Ego de te ad Cæsarem quām diligenter scripserim, tute scis; quām sèpe, ego. Sed meherculè jam intermisseram, ne viderer liberalissimi hominis, meique amantissimi voluntati erga me dissidere. Sed tamen his litteris, quas proximè dedi, putavi esse hominem commonendum. Id feci. Quid profecerim, facias me velim certiorem: et simul de toto statu tuo, consiliisque omnibus. Scire enim cùpio, quid agas, quid expectes, quām longum istum tuum discessum à nobis futurum putes. Sic enim tibi persuadeas velim, unum mihi esse solatium, quare facilius possim pati, te esse sine nobis, si tibi esse id emolumento sciām. Sin autem id non est, nihil duobus nobis est stultius: me, qui te non Romam attraham: te,

qui non hue advolés. Una meherculè nostra vel severa , vel jocosa congressio pluris erit, quām non modò hostes, sed etiam fratres nostri ædui. Quare omnibus de rebus fac ut quam- primum sciam. *Aut consolando, aut consilio, aut re juvero.* Vale. Lib. 7, ep. 10 jocosa.

NOTAS.

Es quod : bien te puedes alegrar ; le trata de ignorante.

Ab eo : César.

Camino : grandes lumbres.

Sagis : capotes de soldados : le trata de pobre.

Calere : entrais en calor con los ataques de los enemigos.

Advocationibus : defensas.

Natare : le trata de tímido, porque no quiso pasar con César á la gran Bretaña.

Andabatam : se llamaban andabatae los que peleaban con los ojos vendados : y el sentido es, que siendo tan amigo de espectáculos Trebacio, que ni aun podian apartarle del espectáculo de los andabates, le da miedo mirar los carros de guerra británicos.

Hominem : César.

Congressio : conversacion.

Fratres : pueblos de la Francia muy amigos de los romanos, y por eso llamados hermanos.

CARTA VI.*ARGUMENTO.*

Con ocasión de haberle dicho Ciceron, que su amigo Trebacio se había hecho secretario de Epicuro, el cual quería que cada uno atendiese á su gusto, y no se metiese á gobernar la república , y sentia que los dioses no cuidaban de las cosas humanas , se chancea con él en esta carta, trayendo á propósito varias fórmulas del derecho.

M. T. C. A. Trebatio S. D.

Mirabar , quid esset , quodd tu mihi litteras mittere intermisisses. Indicavit mihi Pansa- meus, epicureum te esse factum. O castra præ- clara ! Quid tu fecisses , si te Tarentum , et non Samarobrivism misissem ? Jam tum mihi non placebas , cum idem intuebare ; quod et Titius, familiaris meus. Sed quonam modo jus civile defendes , cum omnia tua causa facias, non civium ? Ubi porrò illa erit formula fiduciæ , *Ut inter bonos benè agier oportet?* Quis enim est bonus, qui facit nihil, nisi sua causa ? Quod jus statuē communi dividendo, cum com- mune nihil possit esse apud eos, qui omnia voluptate sua metiuntur ? Quomodò autem tibi placebit Jovem lapidem jurare, cum scias Jo- vem iratum esse nemini posse ? Quid siet porrò populo ulubrano, si tu statueris , politéuesthai non oportere ? Quare , si planè à nobis deficitis molestè fero ; sin Pansæ assentari commodum

est, ignosco: modò scribe aliquando ad nos, quid agas; et à nobis, quid agi, quid fieri, aut curari velis. Vale. Lib. 7, ep. 12 jocosa.

NOTAS.

Castra: bella campaña has hecho.

Tarentum: ciudad deliciosa de la Italia.

Idem: el interes, y el deleite.

Jovem: jurar por un Júpiter de piedra: pues el verdadero no cuida de las cosas de acá abajo en sentir de Epicuro.

Ulumbrano: de donde era Trebacio.

Politicóesthai: lat. administrare rem publicam: gobernar la republica.

A nobis: si nos dejas en un todo, si abandonas la doctrina de los académicos, que yo sigo.

Pansæ: era sectario de Epicuro.

CARTA VII.*ARGUMENTO.*

Date la razon de no haberle escrito: y se chancea con él, alegándole ciertas fórmulas del derecho.

M. T. C. Trebatio S. D.

Adedne me injustum esse existimasti, ut tibi irascerer, quod parum mihi constans, et nimium cupidus decadendi viderere, ob eamque causam me arbitrarere litteras ad te jamdiu non misisse? Mihi perturbatio animi tui, quam primis litteris perspiciebam, molestiam attulit: neque alia fuit ulla causa intermissionis littera-

rum, nisi quod, ubi esses, planè nesciebam. Illic tu me etiam insimulas, nec satisfactionem meam accipis. Audi, mi Testa: utrum superbiorum te pecunia facit, an quod te imperator consulit? Moriar, ni, quæ tua gloria est, puto, te malle à Cæsare consuli, quām inaurari. Si vero utrumque est, quis te feret, præter me, qui omnia ferre possum? Sed, ut ad rem redeam, te istic invitum non esse, vehementer gaudeo: et ut illud erat molestum, sic hoc est jucundum. Tantum metuo, ne artificium tuum tibi parūm prosit. Nam, ut audio, iste.

Non ex jure manu consertum, sed mage ferro rem repetunt.

Et tu soles ad vim faciundam adhiberi? Neque est, quod illam exceptionem in interdicto pertimescas, quod tu prior vi hominibus armatis non veneris. Scio enim te non esse procacem in lascessendo. Sed ut ego quoque te aliquid de nostris cautionibus admoneam, treviros vites censeo. Audio capitales esse. Mallem, auro, argento, ære, essent. Sed alias jocabimur. Tu ad me de istis rebus omnibus scribas velim quām diligentissimè. A. d. IV non. mart. Vale. Lib. 7, ep. 13 jocosa.

NOTAS.

Non ex: no recobran lo suyo por la via de la justicia, sino por la fuerza de las armas.

Treviros: hay equívoco en esta palabra, que significa unos pueblos feroces de la Galia Belgica, y tambien los triunviros, que habia en

Roma para conocer las causas capitales, y acuñar moneda.

CARTA VIII.

ARGUMENTO.

Dicelé á Celio que no quiere que le escriba noticias vulgares, ni aun particulares pasadas, ó presentes, sino de lo venidero: inclinale á favor de Pompeyo, y le pide lo que pidió en la antecedente á Curion.

M. T. C. proconsul M. Cælio Rufo S. D.

Quid? tú me hoc tibi mandasse existimas, ut mihi gladiatorum compositiones, ut vadimonia dilata, et Chresti compilationem mitteres, et ea, quæ nobis, cum Romæ sumus, narrare nemo audeat? Vide quantum tibi meo judicio tribuam, nec meherculè injuria: politicóteron enim te ad adhuc neminein cognovi, ne illa quidem curio mihi escribas, quæ maximis in rebus reipublicæ gerantur quotidie; nisi quid ad me ipsum pertinebit. Scribent alii: multi nuntiabunt: perferet multa etiam ipse rumor. Quare ego nec præterita, nec præsentia abs te, sed, ut ab homine longè in posterum præsiciente futura expecto: ut ex tuis litteris cum formam reipublicæ viderim, quale ædificium futurum sit, scire possim. Neque tamen adhuc habeo, quod te accusem. Neque enim fuit, quod tu plus providere posses, quævis nostrum, in primisque ego, qui cum Pompejo complu-

res dies nullis in aliis, nisi de republica, sermonibus, versatus sum: quæ nec possunt scribi, nec scribenda sunt. Tantum habeto, civem egregium esse Pompejum, et ad omnia, quæ providenda sunt in republica, et animo, et consilio paratum. Quare da te homini, complectetur, mihi crede. Jam iidem illi et boni, et mali cives videntur, qui novis videri solent. Ego, cum Athenis decem ipsos dies fuisse, multumque tecum gallus noster Caninius; proficisciabar inde pridie non. quint. cum hoc ad te litterarum dedi. Tibi cum omnia mea commendatissima esse cupio, tum nihil magis, quæ ne tempus nobis provinciæ proregetur. In eo mihi sunt omnia. Quid, quando, et quo modo, et per quos agendum sit, tu optimè constituies. Vale. Lib. 2, ep. 8 objurgatoria.

NOTAS.

Quid? Qué? ¿Es eso lo que yo te encargué? te dije yo que me escribieras qué pares habían salido de gladiadores, qué dilaciones había habido de los días de comparecer en juicio, los robos de Cresto, y otras cosas de este juez?

Politicóteron: lat. reipublicæ peritiorem: mas político, mas inteligente en los negocios del estado.

Ipsos: justos, ni mas ni menos.

Caninius: sup. fuisset.

CARTA IX.

ARGUMENTO.

Da en cara á Antonio con su ingratitud á los muchos favores que le debia: ofrece sin embargo continuarlas, si enmienda su correspondencia, y le recomienda á Atico.

M. T. C. C, Antonio M. filio imperatori S. D.

Etsi statueram nullas ad te litteras mittere, nisi commendatitias, non quod eas intelligerem satis apud te valere; sed ne iis, qui me rogarent, aliquid de nostra conjunctione imminentum esse ostenderem, tamen, cum T. Pomponius, homo omnium meorum in te studiorum, et officiorum maximè conscius, tui cupidus, nostri amantissimus ad te proficiseretur, aliquid mihi scribendum putavi; præserium cum aliter ipsi Pomponio satisfacere non possem. Ego si abs te summa officia desiderem, mirum nemini videri beat. Omnia enim à me in te profecta sunt, quæ ad tuum communum, quæ ad honorem, quæ ad dignitatem pertinerent. Pro his rebus nullani mihi abs te relatam esse gratiam, tu es optimus testis. Contrà etiam esse aliquid abs te profectum, ex multis audivi, nam compresisse me non audeo dicere: ne forte, id ipsum verbum ponam, quod abs te ajunt, falsò in me solere conferri, sed ea, quæ ad me delata sunt, malo te ex Pomponio, cui non minus molesta fuerunt, quam ex meis

libro octavo.

107

litteris cognoscere. Meus in te animus quam singulare officio fuerit, et senatus, et populus romanus testis est. Tu, quam gratus erga me fueris, ipse existimare potes; quantum mihi debebas, ceteri existiment. Ego quæ tua causa antea feci, voluntate sum adductus, posteaque constantia. Sed reliqua, mihi crede, multò magis meum studium, mojoremque gravitatem, et laborem desiderant. Quæ ego si non profundere, ac perdere videbor, omnibus meis viribus sustinebo; sin autem ingrata esse sentiam, non committam, ut tibi ipsi insanire videar. Ea, quæ sint, et cujusmodi, poteris ex Pomponio cognoscere. Atque ipsum tibi Pomponium ita commando, ut, quamquam ipsius causa confido te omnia esse facturum; tamen abs te hoc petam, ut, si quid residet in te amoris erga me, id omne in Pomponii negotio ostendas. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale. Lib. 13, ep. 5 objurgatoria.

NOTAS.

Aliquid: que no estaba en su punto nuestra amistad.

Studiorum: de mi afecto, y buenos oficios que por ti hice.

A me: hice por ti, me debes.

Contrà: que en algo has sido contra mi.

Id ipsum: Antonio decía que había averiguado que Ciceron no le correspondía como amigo.

Constantia: por ir conforme con mi modo de obrar de antes.

Reliqua: lo demás, en que te pudo servir.

CARTA X.

ARGUMENTO.

Planco había escrito al senado, aconsejando, que se hiciese la paz con M. Antonio; Ciceron le dice, que no es de hacer, si no deja las armas, y le exhorta con alguna severidad á que se aparte de M. Antonio, y se ponga de parte de la república, pues de no hacerlo así, todos los honores conseguidos se quedarán en solo nombre.

M. T. C. Planco imperatori consuli designato
S. D.

Quæ loquutas est Furnius noster de animo tuo in rempublicam, ea gratissima fuerunt senatui, populoque romano probatissima. Quæ autem recitatæ sunt litteræ in senatu, nequam consentire cum Furnii oratione visæ sunt. Pacis enim auctor eras; cum collega tuus, vir clarissimus, à fœdissimis latronibus obsideretur: qui, aut positis armis pacem petere debent: aut, si pugnantes eam postulant, victoria pax, non pactione parienda est. Sed de pace litteræ vel Lepidi, vel tuæ, quam in partem acceptæ sint, ex viro optimo fratre tuo, et C. Furnio poteris cognoscere. Me autem impulit tui caritas, ut, quamquam nec tibi ipsi consilium decesset, et fratris, Furniique benevolentia, fidelisque prudentia tibi præstò esset futura; vellem tamen meæ quoque auctoritatis pro plurimis nostris necessitudinibus præceptum ad te aliquod pervenire. Crede igi-

libro octavo.

109

tur mihi, Plance, omnes, quos adhuc gradus dignitatis consecutus sis, es autem adeptus amplissimos, eos honorum vocabula habituros non dignitatis insignia, nisi te cum libertate populi romani, et cum senatus auctoritate conjunxeris. Sejunge te, quæso, aliquando ab iis, cum quibus te non tuum judicium, sed temporum vincula conjunxerunt. Complures in perturbatione reipublicæ consules dicti, quorum nemo consularis habitus, nisi qui animo extitit in rempublicam consulari. Talem igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum civium, tui dissimilliorum, societate se jungas: deinde te senatui, bonisque omnibus auctorem, principem, ducem præbeas: postremò, ut pacem esse judices non in armis positis, sed id abjecto armorum, et servitutis metu. Hæc si et ages, et senties, tum eris non modò consul, et consularis, sed magnus etiam et consul, et consularis. Sin aliter, tum in istis amplissimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit, sed erit summa deformitas. Hæc impulsus benevolentia scripsi paulò severius: quæ tu in experiendo ea ratione, quæ te digna est, vera esse cognosces. XIII kal. apr. Lib. 10, ep. 6 disuasoria.

NOTAS.

Consentire: concordar, venir bien.
Collega: D. Bruto sitiado en Módena por M. Antonio.
Quam: que mal recibida ha sido la carta sobre la paz.

FINIS.

INDICE.

DE LAS CARTAS QUE SE CONTIENEN EN ESTE
VOLUMEN.

LIBRO I.

De las cartas de recomen-
dacion.

- Carta 1 á Lentulo p. 1.
Carta 2 á Celio p. 2.
Carta 3 á Apio Pul-
cro p. 3.
Carta 4 á Furfanio p.
5.
Carta 5 á Trebacio p.
6.
Garta 6 á Cornificio p.
7.
Carta 7 á Crasípedes
p. 8.
Carta 8 á Bruto p. 9.
Carta 9 á C. César p.
10.
Carta 10 á Sulpicio p.
12.
Carta 11 al mismo p.
13.
Carta 12 al mismo p.
14.
Carta 13 á Acilio p. 14.
Carta 14 á Apuleyo p.
15.
- Carta 15 á Curion p.
16.
Carta 16 á Aucto p. 17.
Carta 17 á Cesio p. 18.
Carta 18 á P. Servilio
p. idem.
Carta 19 á Ticio p. 19.
Carta 20 á Alienio p.
20.

LIBRO II.

De las cartas narrato-
rias y anunciatio-
nrias.

- Carta 1 á Apio p. 21.
Carta 2 á Trebacio p.
25.
Carta 3 á Celio Ruso
p. 24.
Carta 4 al mismo p. 25.
Carta 5 á Papirio Peto
p. 27.
Carta 6 á Plancio p. 28.
Carta 7 á Terencia p.
29.
Carta 8 á Tiron p. 30.

LIBRO III.

De las cartas exhorta-
torias.

- Carta 1 á Curion p.
32.
Carta 2 á T. Fabio p.
34.
Carta 3 á Toranio p.
35.
Carta 4 á Curion p.
36.
Carta 5 á Plancio p.
37.
Carta 6 á Cornificio p.
38.
Carta 7 á Tiron p. 40.

LIBRO IV.

De las cartas petitio-
nrias.

- Carta 1 á Apio Pulcro
p. 41.
Carta 2 á Q. Metelo
p. 42.
Carta 3 á Bruto p. 44.
Carta 4 á L. Culéolo
p. 45.
Carta 5 á L. Paulo p.
46.

LIBRO V.

De las cartas gratula-
torias y de accion
de gracias.

- Carta 1 á Curion p. 47.
Carta 2 á Basilio p. 49.
Carta 3 á Dolabela p.
idem.
Carta 4 á Cornificio p.
50.
Carta 5 á L. Culéolo
p. 51.
Carta 6 á Q. Termo
p. 52.
Carta 7 á M. Marcelo
p. 53.
Carta 8 á C. Marcelo
el hijo p. 55.
Carta 9 á C. Marcelo
el padre p. 56.
Carta 10 á C. Marcelo
el hijo p. idem.

LIBRO VI.

De las cartas consola-
torias.

- Carta 1 á P. Léntulo
p. 58.
Carta 2 á Curion p. 59.

Carta 5 á P. Nigidio Carta 7 á C. Casio p.
p. 61. 88.

Carta 4 á Torcuato p.
65.

Carta 5 al mismo p.
67.

Carta 6 á A. Cecina p.
69.

Carta 7 á Trebacio p.
71.

Carta 8 á Toriano p.
73.

LIBRO VIII.

*De cartas de diferen-
tes asuntos.*

Carta 1 á Trebacio p.
90.

Carta 2 á Dolabela p.
92.

Carta 3 á C. Casino p.
96.

Carta 4 á L. Valerio p.
97.

Carta 5 á Trebacio p.
98.

Carta 6 al mismo p.
101.

Carta 7 al mismo p.
102.

Carta 8 á M. Celio p.
104.

Carta 9 á C. Antonio
p. 106.

Carta 10 á Plancio p.
108.

LIBRO VII.

*De las cartas ejecuto-
rias.*

Carta 1 á Curion p. 75.

Carta 2 á Celio p. 77.

Carta 3 á P. Sextio p.
81.

Carta 4 á Trebiano p.
84.

Carta 5 á M. Caton p.
85.

Carta 6 á Plancio p. 87.

ELEGANTES FORMULÆ

EX CICERONIS.

OPERIBUS SELECTÆ.

He hecho lo que debo con mi padre , aun-
que yo no estoy contento. *Officio et pietate
patri satisfeci , mihi numquam.*

Las grandes mercedes que me has hecho.
Magnitudo tuorum erga me meritorum.

No sosegaré hasta acabar el negocio. *Nisi
perfecta re non conquiescam.*

Me es enojosa la vida. *Vitam mihi acerbam
puto.*

Hacer guerra á alguno con dinero. *Oppugna-
re aliquem pecunia.*

Todos quieren encargarte el negocio. *Om-
nes rem ad te deferri volunt.*

No hay que rogarte. *Nullum precibus relin-
quis locum.*

Dar parte al rey de alguna cosa. *De aliqua
re ad regem referre.*

No hay que sacarme de lo que una vez he
determinado. *Deduci ab eo non possum , quod
semel instituti.*

El negocio va cuesta abajo. *Inclinata res est.*

La mayor parte del dia se pasó en porfiar.
*Dies magna ex parte consumptus est alterca-
tione.*